

Издаје сваке
недеље.

Претплата се шаље
напред уредништву.
Уредништво је у бо-
гословљу.

СИОН

За све српске кра-
јеве стаје на год.
60 гр. или 6 фор. на
по год. 30 гр. или
3 фор. на три мес.
15 гр. или 1 фор. и
50 нов.

Неплаћена писма од
нередовних допис-
ника не примају се.

ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, ВАСПИТАТЕЉЕ И РОДИТЕЉЕ.

Издаје и уређује проф. богосл. архим. Нестор.

БЕСЕДА

При освећењу цркве у име благовести божје матере у новопо-
дигнутом подворју српске митрополије у Москви,
30. Новембра 1874 године.¹

Братъ отъ врата помогашъ,
яко градъ твердъ и высокъ.
(Прит. XVIII, 19.)

У приватном људском животу свега двају срдаца, веза-
них међу собом везама сродства, дружбе и љубави, служи
им вазда као живи извор узајамне помоћи, утехе, поткреп-
љавања и поучавања. У политичком животу свега двају или
неколико народа, везаних јединством постанка, језика, за-
једничких историјских судаба, моралних основа живота, по-
литичких цељи и задаћа, служи такође као залога јачине,
спокојства, развитка и благостања. У религијозном животу
човечанства, а нарочито у животу хришћанске цркве, идеја
свезе и узајамне дружбе, има још важнији значај. По самој
суштини и по своме називу црква је заједница — и то за-
једница виша, морална, духовна.

С тога узајамност, једињење и љубав и јесу основна на-
чала религијозног живота хришћанског: *in semis ruzmьютз*

¹ Говорио проф. Московског универз. Прота А. М. Иванов-Платонов.

кси, ако мои оученицы есте, аще любовь имате междѣ собою, ре-
као је Исус Христост у последњој опроштајној беседи уче-
ницима својим (Јоан. XIII. 35). Отче скатыи соблюди ихъ ко
има твоє, ихъ же далъ еси мнѣ, да вси едно бѣдѣтъ, аже
ты ко мнѣ, и азъ къ тебѣ, да и ти къ насъ едино бѣдѣтъ
(Јован XVII. 11, 21).

И заиста живо једињење, узајамна љубав и удружење
била су увек најодличнија својства религијозног хришћан-
ског живота у славна времена његовог развитка. О првом дру-
штву хришћанском, које по силаску св. Духа састави поче-
так хришћанске цркве у Јерусалиму, свети описивач апос-
толских дела каже овако: *„у дружине верујуких беше једно
срце и једна душа, и нико ништа од свог имања не назива-
ваше својим, но све у них беше оште. Међу њима не беше
ни једног, који би ма у чему нужду трпио, јер сви, који
имађаху земаља или кућа, продајући их, доносили су те
новце и стављали их на расположење апостолима, те ови
делише од тога свакоме колико је коме требало за ош-
танак. (Дела IV. 32, 34. 35.)* И заиста, чудан призор пред-
стављаше то најсавршеније сједињење првих хришћана — сје-
дињење у духу па и у самом спољном животу — у средини
онаког друштва незнабожачког и јудејског, исквареног, раз-
враћеног, грубог и себичног, где се сваки бринуо о својим
само користима, те тако гњавио и гњечио другога, а и сам
то исто трпио од других.

А међу тим у цркву хришћанску, од како се ова запо-
чела, видимо да ступају људи, који не само не беху везани
никаквим личним узајамним интересима, већ шта више и такви,
који један другог нису ни познавали и који су били пореклом из
разних крајева и разних народности. Јер у Јерусалиму при
оснивању хришћанске цркве беху и слушаху апостолску про-
повед *Парћани, Мићани и становници Месопотомије, Јудеје
и Кападокије, Понта и Азије, Фригије и Памфилије, Ми-
сира и делова Ливије, они што припадаху Киринаји и Ју-*

деји и прозелити што добоше из Рима, Крићани и Арављани (Дела II. 9—91). И по свој вероватности из свију тих крајева и народности по неколико људи, ступише услед апостолске проповеди, у састав тога друштва, у кога беше једно срце и једна душа.

И после апостолских времена, у најстарије векове хришћанске историје узајамна љубав и дружба међу хришћанима представљаху такође чудан приказ, који не имађаше ничега сличног у старом незнабожачком свету. Хришћанске цркве брзо се раширише по свима готово варошима и крајевима тада познатог света. Но црква у свакој вароши и пределу имађаше само сразмерно мали број последника, окружених са свију страна грдном множином неверних и хришћанству штетних незнабожаца. Па ипак чланови разних хришћанских цркава, расејани по целој свету, по разним крајевима и племенима, окружени и непрестано гоњени са свију страна множином непријатеља и пањкача, бејаху као чланови једне породице — браћа и сестре, као што они један другог и називаху с пуном искреношћу и у правом значењу тих речи. У пастирским посланицама тога доба сачуванима до нас, које се шиљаху од једне цркве другој, које се шиљаху често између лица, која се никада нису очима видела, која се шиљаху најзад у така места и крајеве, где нико од шиљућих никада није био, — у таким посланицама чак и до данас живо дише такав дух блискости, искренности, узајамног поверења, узајамног учешћа, као да су одиста имали преписку између себе чланови једне породице, који рапћаху заједно из детињства и издавна привикоме делити међу собом мисли и осећаје, радости и жалости. . . . Када би се ма у којој цркви појавила каква било нужда као на прилику глад, епидемија, гоњење од неверних, — чланови других цркава примали су то страдање срцу као своје сопствено, те су с тога и гледали да помогну страдајућима, како су могли и са чим су могли. У Јерусалиму се јавља

глад, — у Антијохији хитају да сакупе помоћ за гладујуће. Из Маћедоније, која се славила добротворношћу у времена апостолска, шиљаху се дарови и жртве једном страном мора у Малу Азију и Палестину, а другом у Рим. Из царујућега Рима пружала се помоћ хришћанима, који су одаслани били чак у Тавриду итд. Хришћанин, који припадаше овој или оној цркви, требао је да путује у какву далеку земљу, н. пр. из Рима у Палестину, или из Ефеса и Смирне у Рим, но он нема ни средстава за тај пут тако даљни и дугачки, па ни познаника у тима местима, куда се опрема и полази. Њему је само требало, да узме сведоџбу о себи потврђену црквом — јепископом, — и у свакој земљи, у свакој вароши, куда би год дошао, налазио је међу једноверном браћом и усрдни дочек и све што би му олакшало тешкоће у том путовању. Сами незнабошци дивљаху се такој љубави и блискости међу хришћанима, и не могаху себи то ни чим другим објаснити, до тим, да хришћани састављају пекакав опширан политички савез, растурен по свем свету, чији се чланови по неким особеним условним знацима при првом виђењу упознају и срођавају се међу собом, и који савез као што они мишљаху, има тајну замисао — да обори постојеће државно уређење. . . . У ствари хришћани су урадили много више од оног, чега се бојаху незнабошци. Не састављајући никаког политичног савеза, не имајући никаких политичких задаћа, и не користећи се никаким политичким средствима ради остварења својих моралних цељи, они су поступно оборили и преобразили не само спољне облике друштвеног устројства, но и саме моралне основе живота светског — преобразили једино духом вере и љубави своје. *Сла есть победа побѣдихша мїръ — кѣра наша, кѣра лквокіє споспѣшесткѣма.*

Кад је ова победа јавно била достигнута, када је хришћанство постало господујућа вера у светској царевини, заједница хришћанских црква, при израђивању најважнијих

црквених дела, изађе на видик с особитом свечаношћу на васионским саборима. Нови чудновати призор представљаху свету васионски сабори. У овој или оној вароши од оних, што лежаху на обалама Босфора, скупљали су се представници цркава не само из блиских крајева, и с којима саобраћај није био тежак — из Грчке, Македоније, Мале Азије, Мисира, но и из најдаљих и мало познатих — из далеке Шпаније, из ливијских и етијопских пустиња, из страшне тада Скитије. С блистајућим, богатим, образованим, красноречивим јепископима великих вароши, који стајаху у највишем друштву и имаћаху утицај на најважнија државна дела, редом сеђаху светитељи непознатих местанаца, прости у говору и животу, без школског образовања, изабрани по некад од простих земљорадника или пастира, но често под скромним видом носећи у себи не само снажно убеђење и дубоку практичку мудрост, но и вишу духовну прозривост, сједињену са натприродним даром чудотворства и сви заједно, без разлике порекла, стања и образовања, решаваху најважнија питања вере и живота црквеног. И сви обично, при најразличнијим суђењима и при слободном мишљењу и говору, посведочаваху у један глас истину божанских догмата. О како се пуно, богато и разноструе могао ширити тада црквени живот, код тако слободног зближења живих снага, што састављаху хришћанство. И колико великих споменика људске мисли, надахнућа и практичке радње од тога доба остаде у наслеђе потоњим вековима хришћанства!.. Како се лако и брзо тада растериваху — ако само у општој црквеној ствари не утицаху личне страсти, — свака неспоразумљења, тешкоће и злонамерно искварена дела Христова, када се истина и благо црквеног живота чувало и распростирало целим савезом васионске цркве. Идџе еста дка или тріе собрани ко има мое, тѣ есмь посредѣ ихъ, рекао је божанствени основач хришћанске цркве. Тим више св. оци старих сабора могаху бити убеђени, да њихове установе и

решења, изречена у име Христове љубави — ради општег добра и блага цркве, јесу воља самог Духа божјег. Изколиса Дѣхѣ скатомѣ и намз, писаху св. оци при оглашавању саборских установа.

Дакле љубав и узајамно зближење — зближење појединих чланова цркве међу собом и зближење целих помесних цркава — јесте основно начело и битно својство у развиту религијозног живота хришћанства. Но наступа покадшто и такво доба, кад по некад слаби то начело живота, те и међу појединим члановима цркве умаљава се узајамна љубав, и међу целим помесним црквама губи се зближење, тако да различне цркве не само немају међу собом живих спољних саобраћаја, но и не примају никаквог унутарњег учешћа једна к другој, па чак и заборављају једна за другу. А морамо признати да се и у нашем православном Истоку у последњим вековима не исказује међу разним црквама узајамна дружба с онаком живошћу, ваку бисмо ми желели и као што пређе бејаше. Узроци тога могу бити спољни, политички, нпр. угњетено стање, у којем се до сада налазе многе православне цркве, и отуда опет тешкоћа и несигурност саобраћаја. Но, ваља рећи, није могуће само спољним узроцима објаснити такве појаве. Никада није био тако тешки спољни саобраћај међу хришћанским црквама, и никада политичко стање хришћана није било тако чемерно, као у првим вековима хришћанства, а међу тим никада међу хришћанима није био тако жив и радљив дух узајамне љубави и зближења, као у та времена. Таким начином, при опадању живог учешћа у религијозном животу, вазда много значе, осим спољних узрока и унутрашњи: што није било правог хришћанског духа, што опадаше истинито хришћанска проsvета, што беше само спољни формални однос ка обавезама вере и интересима цркве, што се људи заузимаху само за личне материјалне интересе итд. У сваком случају, ако у ма којој помесној цркви недостаје живог учешћа ка судби и стању других

једноверних цркава, то је такав појав, над којим се треба озбиљно замислити и о исправци кога својски се заузети. Но кад се у некој цркви пробуди живо учешће ка другим црквама и зближење с њима, — тада обично напредује развитак свега унутарњег живота и у тој самој цркви.

Руска је црква у данашње време, по милости божјој, та потпора православног света, на коју су обраћени погледи и наде свију других помесних источних цркава. Она је не само јединствена, по свом спољном положају потпуно независна црква међу источним црквама, но и црква најопширнија, најмногочуднија, најмогућнија и најбогатија од свију цркава, што су икада биле у хришћанском свету. На њој је по томе пре свега свети дуг, да одржава живо зближење православном свету и да помаже свима могућим начинима друге једноверне цркве, које нису у тако добром положају, у каком се она налази. А не може се рећи, да чланови руске цркве не појимају тај високи и свети њихов задатак. Међу православним Русима одавно се опажа, да они пружају руку братске помоћи к једноверним хришћанима Истока, нарочито страдајућим под мухамеданском владавином. И ако су православни хришћани Истока у течају свога дуговечног подјармљења добијали од куда моралних и материјалних средстава за облакшање свога стања, само то је било — из Русије.... Међу Русима, може бити, није још довољно јасно раширено знање о том, каких на име једноверних племена и цркава има у другим земљама, који су од њих особито блиски и особито потребују наше помоћи. Због тога се, може бити, по некад и наше наклоности не распростиру са свим равномерно, и сами се прилози по некад не чине тамо, где су нарочито потребни. Но то још није предмет за сажаљење или укор: само нека у духу нашег народа не оскудева живи извор љубави и учешћа, а народно сазнање, које се све више и више развија, указује томе извору све боље путевилније уредбе.

Москва — старопрестона столица руског царства, која се од вајкада сматра као средсреда моралних сила, срце Русије, вагда је била и остаће место, где се најживље радиле на зближењу руског народа с другим православним народима. Тешко да су једноверни хришћани истока, који су долазили у Русију, игде налазили искренији дочек и учешће, него ли у Москви. Овде се налазе и стални органи зближења руске цркве с другим православним црквама. Ми разумемо цркве и манастире, што постоје у Москви по имену грчких патријарских катедрара. Те су цркве и манастири живе напомене руском народу о старим црквама Истока, знаменитима својом историјом и великим заслугама за православље, и уједно су то живи посредници, помоћу којих руски хришћани предају христољубиве прилоге и добротинства удаљеним црквама и страдајућим хришћанима православног Истока.

Данас се свечано овде отвара — освешћењем св. храма — нови орган за зближење православне руске цркве с једноверном српском црквом. Православна српска црква има сва права на живо и најближе дружење с руском црквом. Срби с нама не само да су једноверци, но и једноплеменци. Они су с нама једног истог корена, словенског племена. Они су не само с нама једне православне вере, но се и моле Богу и служе службу божју на том истом језику, на ком се и у нас моле Богу и служе у цркви, на старо-словенском језику, по оним свештеним књигама, штампаним оним истим писменима, која завешташе племенима словенским оци наши просветиоци св. Ђирило и Методије.

Међу руским и српским народом, међу руском и српском црквом одавна бејаху живе везе, које служаху ка узамном благу и Руса и Срба. Један од првих просветилаца српског народа и нарочито поштованих светаца — Сава српски, први стварач самосталности српске цркве, први народни српски архијепископ — покалуђерио се на Атону (Светој

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

Гори) у руском Пантелејмонском манастиру. Како св. Сава, тако и владајући отац његов Стефан Немања — први снажни српски владалац, који је утврдио политичку самосталност свога народа, а при крају живота такође инок на Атону именом Симеон, и по смрти — свети мироточац, и други Србима јако поштовани народни свеци — св. архиепископ Арсеније, прејемник св. Саве, св. Лазар — узвишени образац породичних и грађанских врлина, подвижник и херој, што паде за слободу свога народа у несрећној битци на Косовом пољу, где је била срушена снага и самосталност српског царства — све те српске свеце сматра и руска црква за свеце. Руска црква у то време, када просвета не беше довољно раширена у руском народу, била је много обавезана духовној помоћи српске цркве тако исто као и грчке, и бугарске. Од српске цркве руска је црква добила једног од најзнаменитијих својих светаца св. митрополита Кипријана — најзначајнијег црквеног управљача и уједно писца, чије мошти почивају у реду других првосветитеља московских у гробници у Успенском сабору. Од српске цркве добила је руска црква и другог од најзнатнијих старих писаца — Пахомија Доготета, красноречивог сачиниоца животописа руских светаца и канона у част њихову. Но тако исто и чланови српске цркве много су били обавезани Русији и у моралном и у материјалном односу. Нарочито у последњим вековима, када се Русија, по милости бојжој, стаде све више и више снажити и узвишавати а Србија ослаби, и раздробила се потнав под невернички јарам, — политичком утицају и моралном учешћу Русије Србија је много била обавезана што јој се олакша тешки положај у време ропства, и што је прибавила себи бољу судбу, у оно још у успомени живо доба, када део Срба уста против угњетача и основа независну нову српску Кнежевину.

Почињући нову епоху своје историје, помоћу наклоности и сурадње Русије обновљена и обнављајућа се Србија, обраћа

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

у садање време своје наде и изгледе к Русији. Од Русије поглавито чека она сталног, тврдог подржавања своје политичком опстанку и развиту. Од Русије чека она братске помоћи и у довршењу свога духовног устројства, за успостављење старих знаменитих манастира, од којих се још многи налазе разрушени и запушћени, за подигнуће нуријских цркава, којих број никако не одговара насељу и потребама српског народа, за побољшање духовног и материјалног стања оних својих једноплеменика, који до сада и у већој још количини остају под туђим господством, и у којих самостална кнежевина Србија природно узимље најживље учешће. Русији поверава Србија на васпитање своје најдаровитије младиће, већином ради вишег пастирског образовања. Тако међу осталима у Русији је добио више духовно образовање и садањи првосветитељ српски — митрополит Михаило, један од најискренијих пријатеља и поштовача руског имена на југоистоку, који је не давно лично посетио Русију и Москву и оставио у свима, који га видоше, светлу успомену о себи, по чијем ходатајству поглавито одобрена је и подигнута је ова српска обитељ у Москви.

Освећење храма новоподигнуте обитељи свршава се у име арханђелског благовештења Пресвете Деве о искупљењу рода човековог и на дан св. апостола Андрије првозваног. Спомен св. апостола Андрије има особиту важност за нову Србију, и с особитом се свечаношћу сваке године у њој празнује. На дан св. апостола Андрије 30. Новембра 1830. г. коначно је утврђена при сурадњи Русије, добивена херојским усиљавањима народа, политичка и уједно с тим и црквена самосталност Србије. Дан св. апостола Андрије има особито значење и за нас Русе: с именом св. Андрије везује се у руској цркви предање о првој хришћанској проповеди у крајевима наше отаџбине.

Нека буде овај дан општи торжанствени празник у руској и српској цркви, — нека буде подигнуће ове обитељи

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

нова блага вест о живом здружењу руског народа с другим једноверним и једноплеменим народима, — снажило се и разрастало се, да Бог да, то зближење од године до године, с дана на дан у славу православне цркве и на благо свему словенском племену! Амин.

Материјализам под сенком науке.

(НАСТАВАК).

Са метафизиком граничи психологија. Да видимо јунаштво материјалиста и на овом пољу.

Сваки паметан човек, пре него што почне о некој ствари да говори, мора — ако жели да га неизмеју — добро проучити предмет о коме жели да говори.

Овде је реч о *души* после Бога најважнијем предмету и најдрагоценијем питању. Но отворимо књиге материјалиста, паћ ћемо намах видети како они олако и о овој светњи човековој зборе.

„Мисао је само покретање материје, а мишљење је фосфорисање мозга (Мошот).“

„Као што жлезде луче мокраћу и јетра жуч, тако и мозак лучи из себе мисли“ (Фогт).

„Суђење и закључци јесу уплетање можданих живаца (Кцолбе).“

„Човек је производ родитеља и дојкиње, ваздуха, светлости, поднебља и хране“ (Фајербах).

„Врлина и порок, љубав и мржња, храброст и страшљивост, добротинство и злочинство, јесу нужне последице одношаја мозговог стања изазваног спољним дејством“ (Бихнер).

Ето како и са *чим* они доказују шта је душа. Но јесу ли то научни разлози а много мање подпуни докази, о томе се они не брину. У једном спису Фогт рече „Некама се покаже душа, паћ ћу веровати у њу“. Да је душа нешто, што подлежи кустири анатомичној, онда неби нас ни чудило с оваквим захте-

вом знаменити научњак Фокте, по кад он суштаство нематеријално хоће да подведе под законе материјалних предмета, онда смо у праву и ми њега да запитамо: има ли ма ког хемичара на свету, који би се усудио рећи, да познаје буди коју есенцију ствари? Нека нам покажу есенцију електрицитета, магнета, и напоследку леба и млека? Па зато што се непознају есенције ствари, смемо ли рећи да свака ствар нема своје есенције? Ми душу познајемо са стране негативне, тј. знамо *шта она није*, а шта она јесте, то знаде сам Бог као њен саздатељ.

Тако исто од ока суде ови људи о *браку* и другим светињама човекова срца.

Брак је природна веза између мужа и жене. Он је прошао кроз многе фазе и своје достојанство утврдио од самога И. Христа, који га је подигао са ступња природне везе на ступањ *свете тајне*. Нарушити брак без великих узрока, то је толико колико срушити једну породицу и разлучити оно, што је Бог саставио преко свштеника законито рукоположена и на то одређена. А шта вели Бихнер о браку? Он вели ово: „И ако се опазило, да и животиња у брак ступа, и пак је женидба — како ствари сада стоје — проста установа људска која се мора пошто по то мењати и прилагођавати духу времена. Те су промене тим нужније што брак носи у себи сва начела деспотизма из средњег века. Ништа нема што би боље унапредило државу и цркву као еманципацеја брака кад би се изтргао из данашње стеге. Нужно је дакле, да се брак претвори у слободан избор њих двоје, и да дотле траје док неизвесне у зајамна склоност“.

Чули смо и видели смо посљедице грађанскога брака, а сад од материјалиста чујемо још и то, да се и животиња жени! ? Бого мили! шта још нећемо у овоме свету чути?! А није ли још апостол Павле рекао о таковима: „приложишася скотомъ несмысленнымъ и уподобишася имъ?“

Да, ми смо још у почетку овог говора рекли, да материјализам није ствар нова, већ прекројена по духу времена и према

тежњи појединих људи. Јест, он је родом из Индије, одрастао је у Грчкој, развио се у Риму а преобразио се у Енглеској. У Индији убио је дух и понос народњи до тога, да је шака Енглеза без особите какве муке покорила себи сто четрдесет милиуна индских робова. У Грчкој је најпре завадио браћу међу собом, па мало по мало довео дивну Грчку под крволочни римски престо. У Риму је растројио све друштвене кругове, а у фамилије завео раскалашност налазећи најбољу храну у амфитеатору који му беше најбоља илустрација. У Енглеској обновише га Хобес, Бровн и Јум. Из Енглеске дође он у Француску, где се практично разви у познатом француском преврату. Цела се Европа згрози од те науке, али се и пак незгрозише поједини људи, већ прихватише и продужише посао својих учитеља. На овом пољу највише је радио Фајербах, који спочетка беше рационалиста по Канту, затим Пантенста по Хеглу, и на послетку материјалиста по Епикиру. „Бог, вели Фајербах, беше ми прва мисао, разум друга, а природа — трећа и последња.“ Овим речима очито нам казује Фајербах, да је имао честито домаће васпитање, али на универзитету окужен хрђавим правцем, преда се обожавању разума. По пошто му ни овај немогаше да протумачи природне тајне, он се баца у наручје материјализма. Наравно да тако пролази сваки који себе много више цени него што је у самој ствари. Ова пристрасна оцена о себи и својим својствима приморала је и Фокта да изрече онакав суд о вери само с тога што није у стању да схвати њене тајне: „целог века, вели он, биће ми задатак да се бацам камењем на св. веру;“ А ово како нам се чини гони и наше поједине људе, да устима великошколаца изричу такав суд о религији својих отаца, заборављајући у охолости својој, да је вера установа Христова, да је она опрана потоком крви милиуна хришћанских мученика, да је одолела прогонству најжешћих десет римских тирана, и да је напослетку као победоносна царица водарила се на развалинама римскога царства, пред киме је негда сав свет дрктао.

(СВРШИТИ СЕ)

Домаћи живот старих Хришћана.

(НАСТАВАК)

Заиста такИ људи опет не би држали себе за богате и раскошне, па ма они као Мидвјас богати били. Исти учитељ и пак допушта, да се жене умерено могу китити, да се боље мужевима допадно; но строго осуђује све што је сувишно, и у том се са свим слаже са Тертулијаном, који вели: „Ни једна жена не може бити мужу неповољна, ако му се при избору допала, ил по карактеру ил изгледу ил по лепоти. Ни једној жени не треба да је жао, по, ако муж слабу наклоност к њој осећа, или је попреко погледа, кад га она рђаво дочека, дочим би требала, да га лепше и пријатније предусретне. Муж не тражи од своје жене ништа друго, но да је поштена; зато накитом и лицкањем неће она ништа придобити, па био јој муж веран ил неверан, поганик ил хришћанин.* Но ако су оци и учитељи црквени строго избличавали страст китити се и лицкати, опет су одани том пороку гледали да се извине. Они мислише, да почем су богати могу чинити што хоће и желе; но св. Кипријан осуђује њихово мњење позивајући се на апостола, који заповеда, да „жене украшују себе у пристојном одећу са стидом и поштењем, не плетеницама ни златом, нити бисером или хаљинама скупоценима“ (I Тим. 2. 9.), износећи на видик и ту околност што многи сами по себи невини предмети, при извесним условима могу постати опаснима, тако н. пр. раскошно одећо може саблазнити младе људе. Ако би они као људи богати желели, да своје богатство на добро употребе. то нек прѣпитају бедне и гладне. Права скупоценост тела и лепши украс човечјег састава, — то је, кад се тело ради вере Христове распиње; кад је жена снажнија од човека, који је мучи (у време гонења), кад се она не боји ни ватре, ни крста, ни мача, ни дивљих зверова само да добије мучнички венац.

Пошто се древни Хришћанин умјео и обуко, одпочео је своју јутрењу молитву, коју је сваки за себе свршавао, а отац породични за сву домаћу чељад. Ако је могао још св. литургију одстајати, држао се за сретног. Подрепљен тако молитвом одпочињао је он свакидашњи посао свој, и кад би кога срео, удиљ би му добро жељно и Бога назвао. Знате, пише блажени Августин, да кад пролазе поред раденика обично говоре; „Бог вас благословно!“ Тако исто жељеше једно другом при растанку и састанку добру срећу, ил куд полазили ил одеуд долазили.

У подне кад седају да ручају стану Хришћани око трпезе и најпре се Богу моле. Пре свега као што Тертулијан сведочи, прекрсте се, читају одломак из св. писма прекрсте јело и пиће, и после молитве једу. Ориген је сачувао древну при обеду молитву, која гласи: „Боже, који дајеш рану свакој живој тварки, даруј нам благодат, да ово јело окусимо с благословом твојим. Ти си Господе реко. да ако што и смртоносно пијемо, неће нам ништа наудити, само ако име Твоје призивамо, јер Ти си свесилан и безконечно велик. Удали од јестива овог све, што је у њему рђаво, и штодљиво.“ Ако је за трпезом било духовно лице, то је пристојало њему, да благослови трпезу. Сваки кад је хтео пити, најпре се прекрсти и призове име Христово, и то је чинио, кад је другом чашу додавао. Често су при обеду певали духовне песме и псалмове. Св. Златоуста саветује мужевима, да уче своју жену и децу таким песмама, јер је то најбољи лек против напасти. „Као што ђаво, вели он, никад не престаје подметати нам своје замке, било за трпезом навлачећи нас на неуздрање и похоте, било у прекомерној радости, тако треба да се и ми наоружамо песмама и псалмима пред обедом и после обеда, и устајући од трпезе појмо са женама и децом песме у славу божју.“ И заиста после вечере Хришћани су благодарили Богу молитвама и псалмама.

Што се тиче јела, што га употребљаваху древни верујући, знамо још од апостолских времена, да се јело од јела у многоме неје разликовало, јер је Господња земља и све што је на њој (I. кор. 10. 25.). Апостол Павле допушта корићанима, да могу јести све што се на пијаци продаје, па било то обично ил за жртву одређено месо; но Хришћани кад би били на вечери код невернога нису морали све што им се изнесе јести; кад је месо за жртву одређено било и тим се родило питање вере, онда сваки верујући за избећи саблаза, неје смео окусити од јестива идолима жртвованог. (ст 28.). Први Јерусалимски сабор донео је односно јела овај закључак, да Јудеји и Хришћани од поганика не су смели јести црквиштине и крви четвороногих и птица. Апостоли хтедохе тим с једне стране да олакшају хришћанима из Јудејства прелазак из Мојсејовог закона у хришћански, с друге — да одбегну поганике од опасности одпадања у погаништво, зато што се крв пила обично при тадашњем жртвоприношењу поганичком. Осим тога имамо најраније сведочење, да су држали сва 4 поста и постили средом и Петком.

Овде је zgodно, да рекнемо коју о умерености древних Хри-

шћана у једу и пићу. Навешћемо што о томе Клемента Алекс. говори за Хришћане свога времена: „(поганци) живе да једу, јер се они у том не разликују од других животних, лишених разума, и они сву срећу у цреву свом налазе. Напротив Хришћанима вели учитељ да једу зато, да живе, јер јело није наша цел, наша срећа; поредак живота нашег не састоји се у пошашности: јело је да одржимо само тело наше дотле, док нас Господ с овог света не позове. С тога уважимо оно јело, што је просто зготовљено, а не из разних корења, што самом телу шкоде. Живот наш заједно са судбом, која приличи нашем положају има два својства: светост и снагу, а те се обе тек онда одрже, ако се јело добро свари. С тога треба избегавати многа јела различна, која само претоварују стомак... Они дакле, који траже да им се јело зготови по вољи и по моди кува, без сумње много греше. Антифан, делоски лекар вели, да су разна јела једини узрок болести. И опет многи неверни забрављајући на умерености, гледе да што више претоваре своју трпезу јелима, доносећи зелени и зачине чак иза мора. Казаше ми за њих, да су сама уста и чељусти“. Да су први Хришћани живели тако, као што описује Александријски учитељ, наводи се за пример св. Василије велики. Кад је Јулијан одступник гонећи Хришћане, силом узимао од њих новце за војну и од споменутог епископа знатну своту новаца с претњом заискао, поручи му светитељ, да му не може жељу испунити, јер нема више до — колико од руке до уста, у њега је толико залихе, колико је нужно за један дан; у његовој кући нема кујне, нити се може видети ножа, који би се првенио од крви животињске; највећа пошашност код њега — у залагају леба и гутљају слабог и киселог вина. — Цел уздржања старих Хришћана била је та, да сдуче тело од чувствених задовољства, да тако не стану на пут души, да све силе своје обрати на духовни живот. Учени Ориген побијајући неког противника хришћанског — Целза, износи хришћанску умереност у подпуном свом значају. Кад је тај философ с подсмејом запитао Јудеје и Хришћане, зашто они без нужде неће да једу свињског меса и других јела, ма да то ништа особито неје, и сами ученици Питагорини, који су обично зеља јели, несу били побожији од обичних људи, — Ориген овако одговара: „На чему оснивају Јудеји различност јела, Хришћанима неје до тога стало; што улази у уста, — то не скврнави човека, нит ће храна прославити нас пред Богом. С тога не држимо ми умереност у једу за приватно дело, но уредно не дамо телу, да се на свашта лакоми.

(НАСТАВИТЕ СЕ).